

Planeta Ziemia

ANDRZEJ ŻELAŹNIEWICZ

Komitet Planeta Ziemia
Komitet Nauk Geologicznych
Instytut Nauk Geologicznych
Polska Akademia Nauk
pansudet@pwr.wroc.pl

**By człowiek żył w harmonii
z naszą planetą, potrzebuje wiedzy,
jak nie zakłócić jej naturalnej równowagi**

Ostatniego dnia roku 2009 formalnie zakończył działalność Komitet Planeta Ziemia PAN ustanowiony przy Wydziale VII. Komitet ten powołany został na lata 2007–2009 w związku z 3-letnimi obchodami Światowego Roku Planety Ziemia (*International Year of Planet Earth*, IYPE). To globalne wydarzenie zostało zainicjowane przez Międzynarodową Unię Nauk Geologicznych oraz UNESCO i oficjalnie proklamowane przez Zgromadzenie Ogólne ONZ. W jego urzeczywistnienie włączyło się w różny sposób ponad 90 organizacji naukowych oraz firm przemysłowych z całego świata. Jednym ze sponsorów był Państwowy Instytut Geologiczny reprezentujący polską służbę geologiczną.

Rok Błękitnej Planety

Podstawowe cele i zadania tego wielkiego przedsięwzięcia wyrażone zostały przez motto: „Nauki o Ziemi – jej mieszkańcom”, wpisane wraz z kolorowymi łukami w logo Roku Planety Ziemia. Łuki to wyobrażenie systemu ziemskiego – litosfery, hydrosfery, biosfery i atmosfery. Człowiek żyje na styku tych sfer i jest całkowicie zależny od ich harmonijnego funkcjonowania. Przekazywanie mieszkańcom Ziemi informacji o tej zależności powierzono komitetom narodowym IYPE. Powstały one w 80 krajach – od Wysp Zielonego Przylądka po Nową Zelandię, od Norwegii po Republikę Południowej Afryki i Urugwaj.

Jednym z głównych zadań Komitetu Planeta Ziemia (KPZ) w naszym kraju było upowszechnianie wiedzy o Ziemi. KPZ, pełniąc funkcję komitetu naukowego w polskim komitecie narodowym, prowadził działania zgodne z programem *Outreach* korporacji IYPE (www.esfs.org).

Polska z lotu orła

Działaniem na rzecz promocji nauk o Ziemi była wystawa objazdowa „10 pytań o Ziemię – przeszłość przyszłości”. Na 24 planszach, wzbogaconych fotogramami dr. Marka Ostrowskiego z cyklu „Polska z lotu orła”, przedstawiono 10 najważniejszych dla człowieka problemów, których pomyślne rozwiązanie w dużej mierze zależy od wykorzystania wiedzy gromadzonej przez nauki o Ziemi. Po oficjalnej inauguracji Światowego Roku Planety Ziemia w Polsce (Warszawa, 11.04.2008) wystawa objechała całą Polskę. Obecnie znajduje się w Muzeum Ziemi PAN, które przejęło ją na własność po zakończeniu działalności KPZ.

Wypromować wiedzę

Wśród materiałów upowszechniających wiedzę o Ziemi i prace Komitetu znalazły się ulotki, plakaty, kalendaryce promocyjne, opracowania poświęcone geoturystyce. Wydano zestaw 10 broszurek, które w przejrzysty sposób przybliżają istotę procesów kształtujących system ziemski, możliwości zastosowań bogactw naturalnych i korzyści płynące z właściwego użytkowania surowców, a także niezbędną wiedzę o rodzajach katastrofalnych zagrożeń wynikających z procesów naturalnych i o możliwościach zminimalizowania związanego z nimi ryzyka. Broszurki przekazano szkołom w całej Polsce. Dostępne były też w muzeach geologicznych. Uzupełnieniem przedsięwzięć popularyzatorskich były audycje radiowe, np. cykl w programie „Wieczór odkrywców”, publikacje w czasopiśmie i prasie codziennej. KPZ brał udział w festiwalach naukowych w uniwersyteckich miastach Polski, imprezach okolicznościowych, olimpiadach i konkursach w szkołach. Konferencje naukowe, czasopisma geologiczne, a także materiały organizacji szkolnych i samorządowych, które włączyły się w obchody Światowego Roku Planety Ziemia, sygnowane były logo KPZ.

Ziemska strona

Stworzono stałą stronę internetową www.planetaziemia.pan.pl. Popularyzuje ona wielotematyczną wiedzę o systemie ziemskim, zawiera linki do muzeów oraz ważnych organizacji i instytucji z dziedziny nauk

Światowy Rok Planeta Ziemia

ŚWIATOWY ROK PLANETA ZIEMIA

10 PYTAŃ O ZIEMIĘ – PRZESZŁOŚĆ PRZYSZŁOŚCI

**Komitet
Planeta
Ziemia PAN**

Podwale 75,
50-449 Wrocław,
tel. +71 337 63 45

planetaziemia.pan.pl • rokziemi@planetaziemia.pan.pl

Wydział Y.E.S. PAN
Młodzi i Ziemia
Instytut Geologiczny

planetaziemia
Młodzi i Ziemia – 90. Rocznica

PAN
Polska Akademia Nauk

o Ziemi w Polsce i na świecie. Strona ta będzie utrzymywana i nadal, w miarę możliwości, rozbudowywana przez Komitet Nauk Geologicznych PAN, tak by służyła jako jedno ze źródeł informacji o procesach kształtujących geosystem.

To nie koniec

KPZ, podobnie jak inne komitety narodowe, pracował w ramach niedochodowej korporacji IYPE. Działalność polskiego komitetu została nagrodzona (wyróżniono 17 z 80 komitetów) przez dyrektora i radę korporacji IYPE w czasie ceremonii zamykającej Światowy Rok Planety Ziemia w listopadzie 2009 roku w Lizbonie. Formalne zakończenie tego trzyletniego przedsięwzięcia nie oznacza jednak zaprzestania działań promujących wiedzę o Ziemi i informacji o tym, co możemy zrobić, by nasza planeta była lepszym miejscem do życia.

W Lizbonie, w obiektach Parku Narodów Expo '98, dyskutowano o nowych formach służebnej aktywności nauk o Ziemi na rzecz jej mieszkańców. Jedną z możliwości globalnej kontynuacji misji IYPE daje organizacja Y.E.S. – *Young Earth Scientists*. Powstała ona w roku 2007 z inicjatywy geologów włoskich i jest otwarta dla wszystkich młodych naukowców zajmujących się naukami o Ziemi.

Pierwsze spotkanie Y.E.S. miało miejsce w Pekinie, w październiku 2009 roku (www.networkkeys.org).

Instytut Planeta Ziemia

Inny charakter ma inicjatywa powołania Instytutu Planeta Ziemia (*The Planet Earth Institute*), który na bazie dotychczasowych komitetów narodowych IYPE tworzyłby międzynarodową sieć (www.planetearthinstitute.org). Jej lokalne ogniwa, współdziałając globalnie, miałyby we własnych językach, zgodnie z własną tożsamością kulturową i odpowiednio do miejscowych warunków geośrodowiskowych kontynuować przekaz Roku Ziemi i docierać z nim do zwykłych ludzi, do polityków podejmujących w ich imieniu decyzje oraz do liderów życia gospodarczego. Najważniejsze środki przekazu mogą być różne: telewizja, prasa, billboardy, specjalne publikacje własne, ale i tłumaczenia najlepszych tekstów zagranicznych. Ważna jest również organizacja imprez masowych, takich jak koncerty, oraz zaplanowane trasy wycieczkowe. Bardzo istotna jest edukacja. By zmienić jakość kształcenia, należy przede wszystkim zapewnić nauczycielom materiały na najwyższym poziomie. Adresatami obecnych działań są dzisiejsi mieszkańcy Ziemi, ale korzyści z ich podjęcia powinny odnieść także przyszłe pokolenia. ■